

Najāṭ kī Rāh

Hazrat Mūsā Misr meñ



īmān kā safr. isrāīlī qaum registān meñ

Journey of Faith. The Israelites in the Desert

by Bakhtullah

[*Zinda Kalam* 8]

(Urdu—Roman script)

© 2026 Chashma Media.

published and printed by

GWCS, New Delhi

Bible text is from UGV.

illus. CCXpistiavos <https://pixabay.com/vectors/bible-moses-old-god-judaism-2153998/>; R. Gunther <https://freebibleimages.org/illustrations/ls-moses-red-sea/>;
<https://freebibleimages.org/illustrations/ls-moses-manna/>; <https://freebibleimages.org/illustrations/ls-moses-cloud/>

for enquiries or to request more copies:

askandanswer786@gmail.com

Fahrist

Bas, Chup Raho	1
Īmān kī Lāṭhī Uṭhāo	6
Zindagī kī Roṭī Khā Lo	12
Zindagī kā Pānī Pī Lo	16
Zindagī kī Rāh par Chalo	20
Tauret, Ḳhurūj 13–14; 16–17; 19–20	26

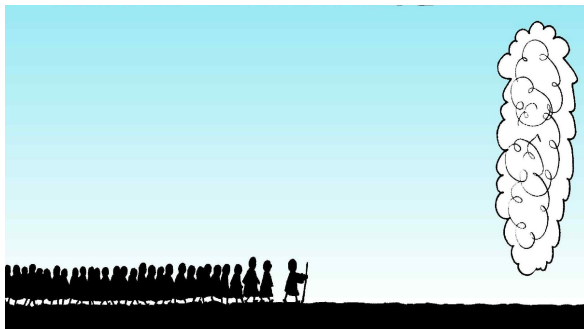


Ḳhudā ne Isrāīlī qaum se wādā kiyā thā ki main tumheñ Misr kī ḡhulāmī se chhurāūngā. Aur aisā hī huā. Ek din Misrī bādshāh ne majbūr hokar unheñ jāne diyā aur wuh nikle. Lekin yih ām safr nahīn thā. Yih īmān kā safr thā. Īmān ke is safr kā pahlā qadam kyā thā? Yih ki

Bas, Chup Raho

Tauret meñ likhā hai,

Rab un ke āge āge chaltā gayā, din ke waqt bādāl ke satūn meñ tāki unheñ



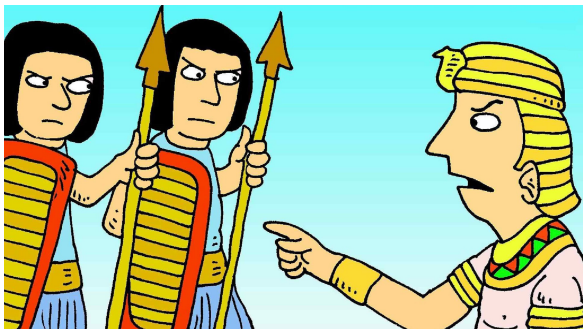
rāste kā patā lage aur rāt ke waqt āg ke
satūn meñ tākī unheñ raushnī mile.

- *Ḳhudā kī huzūrī kis tarah mālūm hotī thī?*
Yōñ kī dīn ke waqt bādāl kā satūn un ke āge āge
chaltā gayā jabkī rāt ke waqt āg kā satūn.
- *Satūn kā maqsad kyā thā?*
Satūn logoñ kī rāhnumāī kartā thā. Sāth sāth
wuh andhere ko raushan kartā thā. Satūn is kā
nishān thā kī Ḳhudā sāth chal rahā hai.
- *Ham kis tarah jān sakte haiñ kī Ḳhudā hamāre
sāth hai?*
Jab ham Isrāīliyoñ kī tarah us ke pīchhe ho lete
haiñ tab wuh hamāre sāth hai. Phir likhā hai,



Jab bādshāh ko ittalā dī gaī ki Isrāīlī hijrat kar gae haiñ to us ne aur us ke darbāriyon ne apnā khyāl badalkar kahā, “Ham ne kyā kiya hai? Ham ne unheñ jāne diyā hai, aur ab ham un kī k̄hidmat se mahrūm ho gae haiñ.” Chunāñche bādshāh ne apnā jangī rath taiyār karwāyā aur apnī fauj ko lekar niklā.

- *Jab bādshāh ko ittalā milī ki Isrāīlī sachmuch chale gae haiñ to use kyā mahsūs huā?*
Wuh pachhtā gayā.
- *Kyon pachhtā gayā?*
Islie ki ab se ham in logon se ḡhalat fāyda uṭhā nahīn sakte.



► *Tab bādshāh ne kyā kiyā?*

Wuh apnī fauj ko lekar niklā.

► *Kyon niklā?*

Islie ki Isrāīliyon ko pakar leñ. Tab likhā hai,

Jab Isrāīliyon ne Firaun aur us kī fauj ko apnī taraf barhte dekhā to wuh saḡht ghabrā gae aur madad ke lie Rab ke sāmne chīḡhne-chillāne lage. Unhoñ ne Mūsā se kahā, “Kyā Misr meñ qabron kī kamī thī ki āp hameñ registān meñ le āe haiñ? Hameñ Misr se nikālkar āpne hamāre sāth kyā kiyā hai? Kyā ham ne Misr meñ āpse darḡhāst nahīn kī thī ki mehrbānī karke hameñ chhor

deñ, hameñ Misriyoñ kī k̥hidmat karne deñ? Yahāñ ākar registān meñ mar jāne kī nisbat behtar hotā ki ham Misriyoñ ke ghulām rahte.”

► *Misriyoñ ko dekhkar Isrāīliyoñ ne kyā kiyā?*

Wuh saḡht ghabrā gae aur chillāne lage. Wuh Mūsā ke k̥hilāf buṛbuṛāne lage ki āp hameñ yahāñ kyoñ le āe haiñ?

► *Unhoñ ne aisā kyoñ kahā?*

Āzād hone ke bāwujūd un ke dimāgh ab tak ghulāmī meñ the. Unhoñ ne K̥hudā ke baṛe baṛe mojize dekhe to the. Phir bhī purāne mālīk ko dekhte hī wuh ekdam kuchle jāne ke lie taiyār the. Jis par der tak zulm huā hai wuh ekdam āzād nahīñ ho saktā. Aise mazlūmoñ par baṛe rahm kī zarūrat hai. K̥hudā ne un par rahm kiyā. Us ne Mūsā ke zariye kyā farmāyā? Yih farmāyā ki

Mat ghabrāo. Ārām se khare raho aur dekho ki Rab tumheñ āj kis tarah bachāegā. Āj ke bād tum in Misriyoñ ko phir kabhī nahīñ dekhoge. Rab tumhare lie laṛegā. Tumheñ bas, chup rahnā hai.



- *Kyā Mūsā ne unheñ kahā ki himmat bāndho, ab ham dushman se laṛeñge?*

Nahīñ. Us ne kahā ki ārām se khare raho. Dekho ki Rab tumheñ āj kis tarah bachāegā. Rab tumhāre lie laṛegā. Tumheñ bas, chup rahnā hai. Īmān ke safr meñ pahlā qadam yih hai ki ham bas, chup raheñ. Ham apnī tāqat par bharosā na kareñ balki is par ki Ḳhudā hī hamāre lie laṛegā. Īmān ke safr meñ dūsra qadam,

Īmān kī Lāṭhī Uṭhāo

Ḳhudā ne farmāyā,

Isrāīliyon ko āge baṛhne kā hukm de.
Apnī lāṭhī ko pakaṛkar use samundar

ke ūpar uṭhā to wuh do hissoñ meñ baṭ jāegā. Isrāīlī ḵhushk zamīn par samundar meñ se guzreñge.

► *Mūsā ko kyā karnā hai?*

Use apnī lāṭhī samundar ke ūpar uṭhānā hai to wuh do hissoñ meñ baṭ jāegā.

► *Kyā Mūsā ko apnī lāṭhī se jādū karnā hai?*

Nahīñ. Har qism kā jādū-ṭonā manā hai.

► *To phir lāṭhī uṭhāne kā kyā maqsad hai?*

Yih īmān kī lāṭhī hai. Lāṭhī Ḵhudā kī qudrat kā nishān hai. Jab Mūsā īmān ke sāth use uṭhātā hai to Ḵhudā hī kām kartā hai. Ḵhudā chāhtā hai ki Mūsā lāṭhī uṭhāne se zāhir kare ki mujhe Ḵhudā hī par pūrā bharosā hai. Wuhī hameñ chhuṛāegā. Dekho, Ḵhudā chāhtā hai ki ham bhī īmān kī lāṭhī uṭhāeñ. Ki ham us par pūrā bharosā karen ki wuh hameñ chhuṛāegā. Tab hī wuh kām karegā. Āge likhā hai,

Allāh kā farishtā Isrāīlī lashkar ke āge āge chal rahā thā. Ab wuh wahāñ se haṭkar un ke pīchhe kharā ho gayā. Bādāl kā satūn bhī logoñ ke āge se haṭkar un ke pīchhe jā kharā huā. Is tarah bādāl



Misriyon aur Isrāiliyon ke lashkaron ke darmiyān ā gayā. Pūrī rāt Misriyon kī taraf andherā hī andherā thā jabki Isrāiliyon kī taraf raushnī thī. Islie Misrī pūrī rāt ke daurān Isrāiliyon ke qarīb na ā sake.

- *Samundar ke baṭ jāne se pahle kyā huā?*
Bādāl kā satūn Isrāiliyon ke pīchhe kharā ho gayā. Yon Misrī pūrī rāt un par hamlā na kar sake. Phir likhā hai,

Mūsā ne apnā hāth samundar ke ūpar uṭhāyā to Rab ne mashriq se tez āndhī chalāi. Āndhī tamām rāt chaltī rahī. Us ne samundar ko pīchhe haṭākar us kī

tah khushk kar dī. Samundar do hisson
mein baṭ gayā to Isrāīlī samundar mein se
khushk zamīn par chalte hue guzar gae.
Un ke dāen aur bāen taraf pānī dīwār kī
tarah kharā rahā.

- *Lāṭhī ko samundar ke ūpar uṭhāne se kyā huā?*
Tez āndhī chalī jis se samundar do hisson mein
baṭ gayā. Tab Isrāīlī samundar ke bīch mein se
guzar gae. Likhā hai,

Jab Misriyon ko patā chalā to Firaun ke
tamām ghore, rath aur ghurṣawār bhī un
ke pīchhe pīchhe samundar mein chale
gae. Subh-sawere hī Rab ne bādāl aur āg
ke satūn se Misr kī fauj par nigāh kī aur
us mein abtarī paidā kar dī. Un ke rathon
ke pahiye nikal gae to un par qābū pānā
mushkil ho gayā. Misriyon ne kahā, “Āo,
ham Isrāīliyon se bhāg jāen, kyonki Rab
un ke sāth hai. Wuhī Misr kā muqābalā
kar rahā hai.”

- *Jab Misrī un ke pīchhe samundar mein chale gae
to kyā huā?*
Un mein garbar paidā huī.
► *Is par Misriyon ne kyā kiya?*



Wuh murkar bhāgne lage yih kahkar ki ẖhudā un ke sāth hai. Ab unheñ ẖhudā kī azmat mānanā parā. Phir likhā hai,

Tab Rab ne Mūsā se kahā, “Apnā hāth samundar ke ūpar uṭhā. Phir pānī wāpas ākar Misriyoñ, un ke rathoñ aur ghuṛsawāroñ ko ḍubo degā.” Mūsā ne apnā hāth samundar ke ūpar uṭhāyā to din nikalte waqt pānī māmūl ke mutābiq bahne lagā, aur jis taraf Misrī bhāg rahe the wahāñ pānī hī pānī thā. Yoñ Rab ne unheñ samundar meñ bahākar gharq kar diyā. Pānī wāpas ā gayā. Us ne rathoñ aur ghuṛsawāroñ ko ḍhāñk liyā. Firaun

kī pūrī fauj jo Isrāīliyon kā tāqquḥ kar
rahī thī ḍūbkar tabāḥ ho gaī. Un meṁ se
ek bhī na bachā.

► *Kyā huā jab Misrī bhāgne lage?*

Ḳhudā ke kahne par Mūsā ne lāṭhī pakaṛkar apnā
hāth samundar ke ūpar uṭhāyā. Tab pānī wāpas
ā gayā aur tamām fauj ḍūb gaī. Tab likhā hai,

Us din Rab ne Isrāīliyon ko Misriyon se
bachāyā. Misriyon kī lāsheṁ unheṁ sāhil
par nazar āīṁ. Jab Isrāīliyon ne Rab kī yih
azīm qudrat dekhī jo us ne Misriyon par
zāhir kī thī to Rab kā ḳhauf un par chhā
gayā. Wuh us par aur us ke ḳhādim Mūsā
par etamād karne lage.

► *Misriyon kā satyānās dekhkar Isrāīliyon ne kyā
mahsūs kiyā?*

Un par Ḳhudā kā ḳhauf chhā gayā. Wuh us par
aur Mūsā par etamād karne lage.

► *Ham is se kyā sīkhte haiṁ?*

Īmān ke safr meṁ jab ham chup rahkar īmān kī
lāṭhī uṭhāte haiṁ to Ḳhudā hamāre lie laṛtā hai.
Īmān ke safr meṁ tīsra qadam,



Zindagī kī Roṭī Khā Lo

Ab Isrāīlī samundar ke pār registān meñ safr karne lage. Likhā hai,

Registān meñ tamām log phir Mūsā aur Hārūn ke ḵhilāf buṛbuṛāne lage. Unhoñ ne kahā, “Kāsh Rab hameñ Misr meñ hī mār ḍāltā! Wahāñ ham kam-az-kam jī bharkar gosht aur roṭī to khā sakte the. Āp hameñ sirf islie registān meñ le āe hain ki ham sab bhūke mar jāen.”

- *Log kyon buṛbuṛāne lage?*
Khāne kī qillat thī.
- *Kyā unhoñ ne Ḳhudā ke mojize abhī abhī nahīn dekhe the?*



Zarūr. Dekheñ, kabhī kabhī īmān ke safr ke daurān mushkilāt bhī pesh ātī haiñ. Tab ham jald hī mājūs hokar buṛbuṛāne lagte haiñ.

► *Buṛbuṛānā kyon ghālat thā?*

Log ekdam wuh azīm kām bhūl gae the jo Ḳhudā ne abhī abhī saranjām die the. Wuh yaqīn nahīn kar sakte the ki jis ne hamen Misr se chhuṛāyā hai wuh rozānā kī zarūriyāt bhī muhaiyā karegā. Phir bhī. Phir bhī Ḳhudā ne un par rahm kiyā. Use patā thā ki un kā īmān kachchā hai. Tab Ḳhudā ne Mūsā se kahā,

Maiñne Isrāīliyon kī shikāyat sun lī hai.
Unheñ batā, ‘Āj jab sūraj ghurūb hone



lagegā to tum gosht khāoge aur kal subh
peṭ bharkar roṭī. Phir tum jān loge ki
maiñ Rab tumhārā Ḳhudā hūñ’.

- *Jawāb mein Ḳhudā ne kyā farmāyā?*
Yih ki jald hī tumheñ roṭī aur gosht milegā.
- *Is se ham Ḳhudā ke bāre mein kyā sīkhte haiñ?*
Yih ki wuh bāp kī mānind hai. Jis tarah bāp apne
pyāre bachchoñ ko khānā khilātā hai jab wuh zid
karne lagte haiñ usī tarah Ḳhudā hamārī bhī fikr
kartā hai. Phir likhā hai,

Usī shām baṭeron ke ḡhol āe jo pūrī
ḡhaimāgāh par chhā gae. Aur aglī subh
ḡhaime ke chāroñ taraf os paṛī thī. Jab
os sūkh gāi to barf ke ḡaloñ jaise patle



dāne pāle kī tarah zamīn par paṛe the.
[...] Isrāīliyon ne is ḵhurāk kā nām ‘man’
rakhā. Us ke dāne dhaniye kī mānind
safed the, aur us kā zāyqā shahd se bane
cake kī mānind thā.

- *Ḵhudā ne kis tarah logon kī fikr kī?*
Usī shām baṭer ḵhaimāgāh par chhā gae. Aur aglī
subh roṭī jaisī chīz zamīn par paṛī thī.
- *Sadiyon ke bād ek āyā jis ne farmāyā ki zindagī kī
roṭī main hūn. Kis ne yih farmāyā?*
Īsā Masīh. Jo rūhānī taur par bhūkā mar rahā hai
wuh yih roṭī mānge. Tab use yih roṭī milegī—aisī
roṭī jo abadī zindagī baḵsh detī hai. Phir ek aur



mushkil sāmne āī jis se ham īmān ke safr meñ
chauthā qadam sīkhte haiñ, yih qadam ki

Zindagī kā Pānī Pī Lo

Safr karte karte Isrāīlī ek jagah pahuñche jis kā nām
Rafīdīm thā. Likhā hai,

Wahāñ pīne ke lie pānī na milā. Islie wuh
Mūsā ke sāth yih kahkar jhagaṛne lage,
“Hameñ pīne ke lie pānī do.”

- *Ab Isrāīliyon ko roz kī roṭī miltī rahtī thī. To bhī
pānī kī qillat thī. Yih dekhkar wuh kyā karne
lage?*

Wuh Mūsā se jhagaṛkar kahne lage ki pīne ke lie
pānī do.

- *Ḳhudā ne unheñ pahle se pānī kyoñ nahīñ muhaiyā kiyā thā?*

Bhūk kī tarah pyās bhī īmān ke safr kā ek hissā hai. Ḳhudā chāhtā thā ki mere log is tajribe se sīkh jāēñ ki merī pūrī zindagī Ḳhudā ke hāth meñ hai. Phir likhā hai,

Mūsā ne jawāb diyā, “Tum mujh se kyoñ jhagaṛ rahe ho? Rab ko kyoñ āzmā rahe ho?”

- *Log apnī shikāyatoñ se Ḳhudā ko kaise āzmā rahe the?*

Mūsā se jhagaṛne se wuh Ḳhudā se jhagaṛ rahe haiñ. Phir likhā hai,

Lekin log bahut pyāse the. Wuh Mūsā ke ḳhilāf buṛbuṛāne se bāz na āe balki kahā, “Āp hameñ Misr se kyoñ lāe haiñ? Kyā islie ki ham apne bachchoñ aur rewaṛoñ samet pyāse mar jāēñ?”

Tab Mūsā ne Rab ke huzūr fariyād kī, “Main in logoñ ke sāth kyā karūñ? Hālāt zarā bhī aur bigaṛ jāēñ to wuh mujhe sangsār kar deñge.”

- *Kyā āpne wuh bāt note kī jo yih log bār bār kahte the jab koī mushkil sāmne ātī thī?*



Wuh Misr kā zikr karte the. Jitne wuh Misr se dūr hote jā rahe the utnā hī Misr jannat bantā jā rahā thā. Jald hī wahān kā zulm yādoñ se miṭ gayā thā. Hamārī fitrat aisī hī hotī hai.

- *Sirf Mūsā ne achchhā kām kiyā. Wuh kyā?*
Us ne Ḳhudā se fariyād kī. Phir likhā hai,

Rab ne Mūsā se kahā, “Kuchh buzurg sāth lekar logoñ ke āge āge chal. Wuh lāṭhī bhī sāth le jā jis se tūne Dariyā-e-Nīl ko mārā thā. Main Horib yānī Sīnā Pahār kī ek chaṭṭān par tere sāmne kharā hūngā. Lāṭhī se chaṭṭān ko mārṇā to us se pānī niklegā aur log pī sakeṅge.”

- *Ḳhudā ne kyā jawāb diyā?*



Us ne farmāyā ki Mūsā apnī lāṭhī se ek muqarrarā chaṭṭān ko māre. Tab pānī niklegā. Aur aisā hī huā. Log pānī pīkar sair hue. Tab likhā hai,

Us ne us jagah kā nām ‘Massā aur Marībā’ yānī ‘Āzmānā aur Jhagarnā’ rakhā, kyonki wahān Isrāīlī buṛbuṛāe aur yih pūchhkar Rab ko āzmāyā ki kyā Rab hamāre darmiyān hai ki nahīn?

- *Isrāīliyon ne Ḳhudā ko kis sawāl se āzmāyā?*
Yih pūchhkar ki kyā Rab hamāre darmiyān hai ki nahīn?
- *Is se unhoñ ne Ḳhudā ko kis tarah āzmāyā?*
Is meñ ki unhoñ ne us kī huzūrī par shak kiyā.
- *Yih shak kyon itnā nāmunnāsib thā?*

Islie ki pahle unhoñ ne Misr, samundar aur registān meñ Ḳhudā kī huzūrī dekhī thī. Is sūrat meñ shak karnā bahut burī bāt thī. Lekin ham insānoñ kī fitrat aisī hī hai. Jald hī ham us kī huzūrī aur tāqat par shak karte haiñ.

- *Log pānī pīkar ser hue. Lekin yih ām pānī thā jise insān ko bār bār pīnā partā hai. Sadiyoñ bād ek āyā jo ḳhud zindagī kā pānī thā. Jo yih pānī pie wuh hameshā ser rahegā. Us kā nām?*

Īsā Masīh. Jo us par īmān lāe wuh haqīqī taur par ser ho jātā hai.

- *Is mojize se ham kyā sīkhte haiñ?*

Īmān ke safr meñ jab ham chup rahkar Ḳhudā par bharosā karte haiñ tab Ḳhudā hamāre lie laṛtā hai. Tab ham īmān kī lāṭhī uṭhākar zindagī kī roṭī aur zindagī ke pānī se ser ho jāte haiñ. Īmān ke safr meñ āḳhirī qadam,

Zindagī kī Rāh par Chalo

Āḳhir meñ Isrāīlī Sīnā Pahār ke dāman meñ pahuñch gae. Likhā hai,

Tab Mūsā pahār par chaṛhkar Allāh ke pās gayā. Allāh ne pahār par se Mūsā ko pukārkar kahā, “Yāqūb ke gharāne

banī Isrāīl ko batā, “Tum ne dekhā hai ki mainne Misriyon ke sāth kyā kuchh kiya, aur ki main tum ko uqāb ke paron par uṭhākar yahān apne pās lāyā hūn.”

► *Ḳhudā unheñ kis tarah apne pās lāyā?*

Uqāb kī tarah. Wuh apnī qaum ko uqāb ke paron par uṭhākar apne pās lāyā. Kitnī pyārī taswīr! Uqāb jab hawā meñ mandlātā hai to ek bhī jhaṭkā nahīn lagtā. Yahī Ḳhudā kī qaum kī hālat hai. Āge wuh farmātā hai,

Chunāñche agar tum merī suno aur mere ahd ke mutābiq chalo to phir tamām qaumon meñ se merī ḳhās milkiyat hoge. Go pūrī duniyā merī hī hai, lekin tum mere lie maḳhsūs imāmon kī bādshāhī aur muqaddas qaum hoge.

► *Agar log Ḳhudā kī suneñ to kyā hogā?*

Wuh us kī ḳhās milkiyat hoñge. Balki is se barḥkar wuh Ḳhudā ke lie maḳhsūs imāmon kī bādshāhī aur muqaddas qaum hoñge.

► *Is kā kyā matlab hai?*



Ḳhudā kī milkiyat honā aur muqaddas honā ek hī bāt hai. Jo Ḳhudā kī milkiyat hai wuh muqaddas hai. Kyonki Ḳhudā muqaddas aur pāk hai.

► *Kyā Isrāīlī qaum ab se muqaddas rahī?*

Nahīn. Ham dekheṅge ki is ke ain bād unhoṅ ne apne lie but banāyā. Sāl bītte gae, phir bhī Isrāīl kī hālat sirf mahdūd had tak muqaddas rahī.

► *Kyon?*

Insān apnī tāqat se sahī mānoṅ meṅ muqaddas aur pāk nahīn ho saktā. Is kī zarūrat hai ki koī use maḵsūs-o-muqaddas kare. Yih bād meṅ Īsā Masīh meṅ huā. Phir likhā hai,

Rab ne Mūsā se kahā, “Ab logon ke pās lauṭkar āj aur kal unheñ mere lie maḥsūs-o-muqaddas kar. [...] Unheñ ḡhabrdār kar ki hudūd ko pār na karo. Na pahār par chaṛho, na us ke dāman ko chhuo.

- *Log kyonṁ pāk-sāf ho jāēñ? Wuh kyonṁ pahār ke dāman ko na chhuenṁ?*

Islie ki pahār Ḳhudā kī huzūrī kī wajah se pāk aur muqaddas hai. Ḳhudā pāk aur muqaddas hai. Insān zyādā qarīb āyā to bhasm ho gayā. Tab likhā hai,

Tīsre dīn subh pahār par ghanā bādal chhā gayā. Bijlī chamakne lagī, bādal garajne lagā aur narsingē kī nihāyat zordār āwāz sunāī dī. Ḳhaimāgāh meñ log laraz uṭhe.

- *Pahār par dhuāñ kyonṁ chhā gayā, bijlī kyonṁ chamakne lagī waḡhairā?*

Islie ki Ḳhudā āg meñ us par utar āyā. Yih dekhkar log ḡhauf ke māre kāñpne lage aur pahār se dūr khare ho gae. Bole,



Āp hī ham se bāt karen to ham suneṅge.
Lekin Allāh ko ham se bāt na karne den
warnā ham mar jāeṅge.

Tab Ḳhudā ne Mūsā ko pahār par das ahkāṁ sunāe.
Likhā hai,

Main Rab terā Ḳhudā hūn jo tujhe Mulk-
e-Misr kī ḡhulāmī se nikāl lāyā.

1. Mere siwā kisī aur mābūd kī
parastish na karnā.
2. Apne lie but na banānā. [...]
3. Rab apne Ḳhudā kā nām be-
maqsad yā ḡhalat maqsad ke lie
istemāl na karnā. [...]
4. Sabat ke din kā ḡhyāl rakhnā.

5. Apne bāp aur apnī mān kī izzat karnā. [...]
6. Qatl na karnā.
7. Zinā na karnā.
8. Chorī na karnā.
9. Apne paṛosī ke bāre meñ jhūṭhī gawāhī na denā.
10. Apne paṛosī ke ghar kā lālch na karnā. [...]

► *Pahlī bāt kyā hai?*

Yih ki Ḳhudā Isrāīl kā Ḳhudā hai jo use Mulk-e-Misr kī ḡhulāmī se nikāl lāyā.

► *Yih pahlī bāt das ahkām kī buniyād hai. Kyon?*

Ḳhudā ne Isrāīl ko chhuṛākar apnī maḡhsūs qaum banā lī thī. Das ahkām se wuh apnī qaum ko zindagī kī rāh dikhātā hai. Jo bhī Ḳhudā kī qaum meñ shāmīl hai wuh zindagī kī is rāh par chaltā hai. Jo yih nahīn kartā wuh Ḳhudā kī qaum aur zindagī se dūr rahtā hai.

► *Pahle chār ahkām kis se tālluq rakhte haiñ?*

Ḳhudā se. Jo in kā ḡhyāl rakhtā hai us kā Ḳhudā se tālluq bahāl rahtā hai.

► *Āḡhirī 6 ahkām kā tālluq kis se hai?*

Insān se. Āpas ke tālluqāt se. Jab ham in ke mutābiq chalte haiñ to ek dūsre ke sāth tālluqāt bahāl aur sehatmand rahte haiñ.

- *Kyā Isrāīlī ab se pūre taur se zindagī kī is rāh par chalte rahe?*

Nahīñ. Insān kī nāqis fitrat pūre taur se is par rahne se qāsir rahtā hai. Lekin sadiyon bād ek āyā jis ne farmāyā ki main hī zindagī kī rāh hūñ.

- *Kaun?*

Īsā Masīh. Usī ke hāth ham sahī rāh par chalkar Ḳhudā ke huzūr ā sakte haiñ.

- *Kyā āp ko zindagī kī yih roṭī, zindagī kā yih pānī, zindagī kī yih rāh hāsil hai?*

Yih hāsil karne ke lie sirf do kām darkār haiñ: pahle yih ki chup raho aur dūsre yih ki imān kī lāṭhī uṭhāo.

Tauret, Ḳhurūj 13-14; 16-17; 19-20

Jab Firaun ne Isrāīlī qaum ko jāne diyā to Allāh unheñ Filistiyon ke ilāqe meñ se guzarne wāle rāste se lekar na gayā, agarche us par chalte hue wuh jald hī Mulk-e-Kanān pahunch jāte. Balki Rab ne kahā, “Agar us rāste par chaleñge to

unheñ dūsroñ se laṛnā paṛegā. Aisā na ho ki wuh is wajah se apnā irādā badalkar Misr lauṭ jāeñ.” Islie Allāh unheñ dūsre rāste se lekar gayā, aur wuh registān ke rāste se Bahr-e-Qulzum kī taraf barhe. Misr se nikalte waqt mard musallah the. [...]

Rab un ke āge āge chaltā gayā, din ke waqt bādāl ke satūn meñ tāki unheñ rāste kā patā lage aur rāt ke waqt āg ke satūn meñ tāki unheñ raushnī mile. Yoñ wuh din aur rāt safr kar sakte the. Din ke waqt bādāl kā satūn aur rāt ke waqt āg kā satūn un ke sāmne rahā. Wuh kabhī bhī apnī jagah se na haṭā. [...]

Isrāīl Samundar meñ se Guzartā Hai

Tab Rab ne Mūsā se kahā, “Isrāīliyoñ ko kah denā ki wuh pīchhe muṛkar Mijdāl aur samundar ke bīch yānī Fī-haḡhīrot ke nazdīk ruk jāeñ. Wuh Bāl-safon ke muqābil sāhil par apne ḡhaime lagāeñ. Yih dekhkar Firaun samjhegā ki Isrāīlī rāstā bhūlkar āwārā phir rahe haiñ aur ki registān ne chāroñ taraf unheñ gher rakhā hai. Phir main Firaun ko dubārā aṛ jāne

dūngā, aur wuh Isrāīliyon kā pīchhā karegā. Lekin main Firaun aur us kī pūrī fauj par apnā jalāl zāhir karūngā. Misrī jān leṅge ki main hī Rab hūn.”

Isrāīliyon ne aisā hī kiya.

Jab Misr ke bādshāh ko ittalā dī gaī ki Isrāīlī hijrat kar gae haiṅ to us ne aur us ke darbāriyon ne apnā khyāl badalkar kahā, “Ham ne kyā kiya hai? Ham ne unheṅ jāne diyā hai, aur ab ham un kī ḳhidmat se mahrūm ho gae haiṅ.” Chunāṅche bādshāh ne apnā jāngī rath taiyār karwāyā aur apnī fauj ko lekar niklā. Wuh 600 behtarīn qism ke rath aur Misr ke bāqī tamām rathoṅ ko sāth le gayā. Tamām rathoṅ par afsarān muqarrar the.

Jab Isrāīliyon ne Firaun aur us kī fauj ko apnī taraf baṛhte dekhā to wuh saḡht ghabrā gae aur madad ke lie Rab ke sāmne chīḳhne-chillāne lage. Unhoṅ ne Mūsā se kahā, “Kyā Misr meṅ qabroṅ kī kamī thī ki āp hameṅ registān meṅ le āe haiṅ? Hameṅ Misr se nikālkar āpne hamāre sāth kyā kiya hai? Kyā ham ne Misr meṅ āpse daṛkhāst nahīn kī thī ki mehrbānī karke hameṅ

chhoṛ deñ, hamēñ Misriyoñ kī k̥hidmat karne deñ? Yahāñ ākar registān meñ mar jāne kī nisbat behtar hotā ki ham Misriyoñ ke ghulām rahte.”

Lekin Mūsā ne jawāb diyā, “Mat ghabrāo. Ārām se khare raho aur dekho ki Rab tumheñ āj kis tarah bachāegā. Āj ke bād tum in Misriyoñ ko phir kabhī nahīñ dekhoge. Rab tumhāre lie laṛegā. Tumheñ bas, chup rahnā hai.”

Phir Rab ne Mūsā se kahā, “Tū mere sāmne kyon chīk̥h rahā hai? Isrāīliyoñ ko āge baṛhne kā hukm de. Apnī lāṭhī ko pakaṛkar use samundar ke ūpar uṭhā to wuh do hissoñ meñ baṭ jāegā. Isrāīlī k̥hushk zamīn par samundar meñ se guzreñge. Main Misriyoñ ko aṛe rahne dūngā tāki wuh Isrāīliyoñ kā pīchhā karen. Phir main Firaun, us kī sārī fauj, us ke rathoñ aur us ke sawāroñ par apnā jalāl zāhir karūngā. Jab main Firaun, us ke rathoñ aur us ke sawāroñ par apnā jalāl zāhir karūngā to Misrī jān leñge ki main hī Rab hūñ.”

Allāh kā farishtā Isrāīlī lashkar ke āge āge chal rahā thā. Ab wuh wahāñ se haṭkar un ke pīchhe kharā ho gayā. Bādāl kā satūn bhī logoñ ke

āge se haṭkar un ke pīchhe jā kharā huā. Is tarah bādāl Misriyōn aur Isrāīliyōn ke lashkaron ke darmiyān ā gayā. Pūrī rāt Misriyōn kī taraf andherā hī andherā thā jabki Isrāīliyōn kī taraf raushnī thī. Islie Misrī pūrī rāt ke daurān Isrāīliyōn ke qarīb na ā sake.

Mūsā ne apnā hāth samundar ke ūpar uṭhāyā to Rab ne mashriq se tez āndhī chalāī. Āndhī tamām rāt chaltī rahī. Us ne samundar ko pīchhe haṭkar us kī tah ḡhushk kar dī. Samundar do hisson meñ baṭ gayā to Isrāīlī samundar meñ se ḡhushk zamīn par chalte hue guzar gae. Un ke dāeñ aur bāeñ taraf pānī dīwār kī tarah kharā rahā.

Jab Misriyōn ko patā chalā to Firaun ke tamām ghoṛe, rath aur ghurṣawār bhī un ke pīchhe pīchhe samundar meñ chale gae. Subh-sawere hī Rab ne bādāl aur āg ke satūn se Misr kī fauj par nigāh kī aur us meñ abtarī paidā kar dī. Un ke rathon ke pahiye nikal gae to un par qābū pānā mushkil ho gayā. Misriyōn ne kahā, “Āo, ham Isrāīliyōn se bhāg jāeñ, kyonki Rab un ke sāth hai. Wuhī Misr kā muqābalā kar rahā hai.”

Tab Rab ne Mūsā se kahā, “Apnā hāth samundar ke ūpar uṭhā. Phir pānī wāpas ākar Misriyōñ, un ke rathōñ aur ghurṣawāroñ ko ḍubo degā.” Mūsā ne apnā hāth samundar ke ūpar uṭhāyā to din nikalte waqt pānī māmūl ke mutābiq bahne lagā, aur jis taraf Misrī bhāg rahe the wahāñ pānī hī pānī thā. Yoñ Rab ne unheñ samundar meñ bahākar gharq kar diyā. Pānī wāpas ā gayā. Us ne rathōñ aur ghurṣawāroñ ko ḍhāñk liyā. Firaun kī pūrī fauj jo Isrāīliyoñ kā tāqqub kar rahī thī ḍubkar tabāh ho gaī. Un meñ se ek bhī na bachā.

Lekin Isrāīlī khushk zamīn par samundar meñ se guzre. Un ke dāeñ aur bāeñ taraf pānī dīwār kī tarah kharā rahā.

Us din Rab ne Isrāīliyoñ ko Misriyōñ se bachāyā. Misriyōñ kī lāsheñ unheñ sāhil par nazar āīñ. Jab Isrāīliyoñ ne Rab kī yih azīm qudrat dekhī jo us ne Misriyōñ par zāhir kī thī to Rab kā khauf un par chhā gayā. Wuh us par aur us ke khādīm Mūsā par etamād karne lage.

Man aur Baṭer

Is ke bād Isrāīl kī pūrī jamāt Elīm se safr karke Sīn ke registān mein pahunchī. [...] Registān mein tamām log phir Mūsā aur Hārūn ke ḳhilāf burbuṛāne lage. Unhon ne kahā, “Kāsh Rab hamen Misr mein hī mār ḍāltā! Wahān ham kam-az-kam jī bharkar gosht aur roṭī to khā sakte the. Ap hamen sirf islie registān mein le āe hain ki ham sab bhūke mar jāen.”

Tab Rab ne Mūsā se kahā, “Main āsmān se tumhare lie roṭī barsāūngā. Har roz log bāhar jākar usī din kī zarūrat ke mutābiq khānā jamā karen. Is se main unhen āzmākar dekhūngā ki āyā wuh merī sunte hain ki nahin. Har roz wuh sirf utnā khānā jamā karen jitnā ki ek din ke lie kāfī ho. Lekin chhaṭe din jab wuh khānā taiyār karenge to wuh agle din ke lie bhī kāfī hogā.”

Mūsā aur Hārūn ne Isrāīliyon se kahā, “Āj shām ko tum jān loge ki Rab hī tumhen Misr se nikāl lāyā hai. Aur kal subh tum Rab kā jalāl dekhoge. Us ne tumhārī shikāyaten sun lī hain, kyonki asl mein tum hamare ḳhilāf nahin balki Rab ke ḳhilāf burbuṛā rahe ho. Phir bhī Rab tum ko

shām ke waqt gosht aur subh ke waqt wāfir roṭī degā, kyonki us ne tumhārī shikāyateñ sun lī haiñ. Tumhārī shikāyateñ hamāre ḵhilāf nahīn balki Rab ke ḵhilāf haiñ.”

Mūsā ne Hārūn se kahā, “Isrāīliyoñ ko batānā, ‘Rab ke sāmne hāzir ho jāo, kyonki us ne tumhārī shikāyateñ sun lī haiñ.”

Jab Hārūn pūrī jamāt ke sāmne bāt karne lagā to logon ne palaṭkar registān kī taraf dekhā. Wahān Rab kā jalāl bādāl meñ zāhir huā. Rab ne Mūsā se kahā, “Mainne Isrāīliyoñ kī shikāyat sun lī hai. Unheñ batā, ‘Āj jab sūraj ḡhurūb hone lagegā to tum gosht khāoge aur kal subh peṭ bharkar roṭī. Phir tum jān loge ki main Rab tumhārā Ḳhudā hūñ.”

Usī shām baṭeron ke ḡhol āe jo pūrī ḵhaimāgāh par chhā gae. Aur aglī subh ḵhaima ke chāron taraf os paṛī thī. Jab os sūkh gaī to barf ke gālon jaise patle dāne pāle kī tarah zamīn par paṛe the. Jab Isrāīliyoñ ne use dekhā to ek dūsre se pūchhne lage, “Man hū?” Yānī “Yih kyā hai?” Kyonki wuh nahīn jānte the ki yih kyā chīz hai.

Mūsā ne un ko samjhāyā, “Yih wuh roṭī hai jo Rab ne tumheñ khāne ke lie dī hai. Rab kā hukm hai ki har ek utnā jamā kare jitnā us ke ḵhāndān ko zarūrat ho. Apne ḵhāndān ke har fard ke lie do liter jamā karo.”

Isrāīliyon̄ ne aisā hī kiyā. Bāz ne zyādā aur bāz ne kam jamā kiyā. Lekin jab use nāpā gayā to har ek ādmī ke lie kāfī thā. Jis ne zyādā jamā kiyā thā us ke pās kuchh na bachā. Lekin jis ne kam jamā kiyā thā us ke pās bhī kāfī thā. [...]

Isrāīliyon̄ ne is ḵhurāk kā nām ‘man’ rakhā. Us ke dāne dhaniye kī mānind safed the, aur us kā zāyqā shahd se bane cake kī mānind thā.

Chaṭṭān se Pānī

Phir Isrāīl kī pūrī jamāt Sīn ke registān se niklī. Rab jis tarah hukm detā rahā wuh ek jagah se dūsri jagah safr karte rahe. Rafīdīm meñ unhoñ ne ḵhaime lagāe.

Wahāñ pīne ke lie pānī na milā. Islie wuh Mūsā ke sāth yih kahkar jhagaṛne lage, “Hameñ pīne ke lie pānī do.”

Mūsā ne jawāb diyā, “Tum mujh se kyon jhagar
rahe ho? Rab ko kyon āzmā rahe ho?”

Lekin log bahut pyāse the. Wuh Mūsā ke khilāf
burburāne se bāz na āe balki kahā, “Āp hamen
Misr se kyon lāe hain? Kyā islie ki ham apne
bachchon aur rewaron samet pyāse mar jāen?”

Tab Mūsā ne Rab ke huzūr fariyād kī, “Main
in logon ke sāth kyā karūn? Hālāt zarā bhī aur
bigar jāen to wuh mujhe sangsār kar denge.”

Rab ne Mūsā se kahā, “Kuchh buzurg sāth lekar
logon ke āge āge chal. Wuh lāṭhī bhī sāth le jā jis
se tūne Dariyā-e-Nīl ko mārā thā. Main Horib
yānī Sīnā Pahār kī ek chaṭṭān par tere sāmne
kharā hūngā. Lāṭhī se chaṭṭān ko mārā to us
se pānī niklegā aur log pī sakeṅge.”

Mūsā ne Isrāīl ke buzurgon ke sāmne aisā
hī kiya. Us ne us jagah kā nām ‘Massā
aur Marībā’ yānī ‘Āzmānā aur Jhagarānā’ rakhā,
kyonki wahān Isrāīlī burburāe aur yih pūchhkar
Rab ko āzmāyā ki kyā Rab hamāre darmiyān hai
ki nahīn?

Koh-e-Sinā

Isrāīliyon ko Misr se safr karte hue do mahīne ho gae the. Tīsre mahīne ke pahle hī din wuh Sīnā ke registān meñ pahuñche. [...] Wahān unhoñ ne registān meñ pahār ke qarīb ñere ñāle. Tab Mūsā pahār par chaḥkar Allāh ke pās gayā. Allāh ne pahār par se Mūsā ko pukārkar kahā, “Yāqūb ke gharāne banī Isrāīl ko batā, ‘Tum ne dekhā hai ki mainne Misriyon ke sāth kyā kuchh kiya, aur ki main tum ko uqāb ke paron par uṭhakar yahān apne pās lāyā hūn. Chunāñche agar tum merī suno aur mere ahd ke mutābiq chalo to phir tamām qaumon meñ se merī khās milkiyat hoga. Go pūrī duniyā merī hī hai, lekin tum mere lie maḥsūs imāmon kī bādshāhī aur muqaddas qaum hoga.’ Ab jākar yih sārī bāteñ Isrāīliyon ko batā.”

Mūsā ne pahār se utarkar aur qaum ke buzurgoñ ko bulākar unheñ wuh tamām bāteñ batāñ jo kahne ke lie Rab ne use hukm diyā thā. Jawāb meñ pūrī qaum ne milkar kahā, “Ham Rab kī har bāt pūrī karenge jo us ne farmāi hai.” Mūsā ne pahār par lauṭkar Rab ko qaum kā jawāb batāyā.

Jab wuh pahuñchā to Rab ne Mūsā se kahā, “Main ghanē bādāl meñ tere pās āūngā tāki log mujhe tujh se hamkalām hote hue sunēñ. Phir wuh hameshā tujh par bharosā rakheñge.”

Tab Mūsā ne Rab ko wuh tamām bāteñ batāīñ jo logoñ ne kī thīñ.

Rab ne Mūsā se kahā, “Ab logoñ ke pās lautkar āj aur kal unheñ mere lie maḥsūs-o-muqaddas kar. Wuh apne libās dhokar tīsre din ke lie taiyār ho jāēñ, kyoñki us din Rab logoñ ke dekhte dekhte Koh-e-Sīnā par utregā. Logoñ kī hifāzat ke lie chāroñ taraf pahār kī hadeñ muqarrar kar. Unheñ ḡhabrdār kar ki hudūd ko pār na karo. Na pahār par chaḥho, na us ke dāman ko chhuo. Jo bhī use chhue wuh zarūr mārā jāe. [...]

Tīsre din subh pahār par ghanā bādāl chhā gayā. Bijlī chamakne lagī, bādāl garajne lagā aur narsingē kī nihāyat zordār āwāz sunāī dī. Ḳhaimāgāh meñ log laraz uṭhe. Tab Mūsā logoñ ko Allāh se milne ke lie ḡhaimāgāh se bāhar pahār kī taraf le gayā, aur wuh pahār ke dāman meñ khare hue. Sīnā Pahār dhueñ se ḡhakā huā thā, kyoñki Rab āg meñ us par utar āyā. Pahār

se dhuāñ is tarah uṭh rahā thā jaise kisī bhaṭṭe se uṭhtā hai. Pūrā pahār shiddat se larazne lagā. Narsinge kī āwāz tez se teztar hotī gaī. Mūsā bolne lagā aur Allāh use ūñchī āwāz meñ jawāb detā rahā. [...]

Das Ahkām

Tab Allāh ne yih tamām bāteñ farmāin,

1. “Main Rab terā Ḳhudā hūñ jo tujhe Mulk-e-Misr kī ġhulāmī se nikāl lāyā. Mere siwā kisī aur mābūd kī parastish na karnā.
2. Apne lie but na banānā. Kisī bhī chīz kī mūrāt na banānā, chāhe wuh āsmān meñ, zamīn par yā samundar meñ ho. Na butoñ kī parastish, na un kī ḵhidmat karnā, kyonki main terā Rab ġhayūr Ḳhudā hūñ. Jo mujh se nafrat karte haiñ unheñ main tīsī aur chauthī pusht tak sazā dūngā. Lekin jo mujh se muhabbat rakhte aur mere ahkām pūre karte haiñ un par main hazār pushtoñ tak mehrbānī karūngā.
3. Rab apne Ḳhudā kā nām be-maqsad yā ġhalat maqsad ke lie istemāl na karnā. Jo

bhī aisā kartā hai use Rab sazā die baḡhair nahīn chhoregā.

4. Sabat ke din kā ḡhyāl rakhnā. Use is tarah manānā ki wuh maḡhsūs-o-muqaddas ho. Hafte ke pahle chhih din apnā kām-kāj kar, lekin sātwañ din Rab tere Ḳhudā kā ārām kā din hai. Us din kisī tarah kā kām na karnā. Na tū, na terā beṭā, na terī beṭī, na terā naukār, na terī naukarānī aur na tere maweshī. Jo pardesī tere darmiyān rahtā hai wuh bhī kām na kare. Kyonki Rab ne pahle chhih din meñ āsmān-o-zamīn, samundar aur jo kuchh un meñ hai banāyā lekin sātweñ din ārām kiyā. Isliē Rab ne Sabat ke din ko barkat dekar muqarrar kiyā ki wuh maḡhsūs aur muqaddas ho.
5. Apne bāp aur apnī māñ kī izzat karnā. Phir tū us mulk meñ jo Rab terā Ḳhudā tujhe dene wālā hai der tak jītā rahegā.
6. Qatl na karnā.
7. Zinā na karnā.
8. Chorī na karnā.

9. Apne paṛosī ke bāre meñ jhūṭhī gawāhī na denā.
10. Apne paṛosī ke ghar kā lālach na karnā. Na us kī bīwī kā, na us ke naukar kā, na us kī naukarānī kā, na us ke bail aur na us ke gadhe kā balki us kī kisī bhī chīz kā lālach na karnā.”

Log Ghabrā Jāte Haiñ

Jab bāqī tamām logoñ ne bādāl kī garaj aur narsinge kī āwāz sunī aur bijlī kī chamak aur pahār se uṭhte hue dhueñ ko dekhā to wuh ḵhauf ke māre kāñpne lage aur pahār se dūr ḵaṛe ho gae. Unhoñ ne Mūsā se kahā, “Āp hī ham se bāt karen to ham suneñge. Lekin Allāh ko ham se bāt na karne deñ warnā ham mar jāeñge.”

Lekin Mūsā ne un se kahā, “Mat ḍaro, kyonki Rab tumheñ jāñchne ke lie āyā hai, tāki us kā ḵhauf tumhārī āñkhoñ ke sāmne rahe aur tum gunāh na karo.”